

Тема. Видатні імена в хоровому мистецтві

Мета: Ознайомити з історією розвитку хорового мистецтва в Україні, етапами розвитку хорового виконавства в Україні, ознайомити учнів з різновидами хорових колективів, видатними іменами в хоровому українському мистецтві. **Розвивати** вміння учнів уважно слухати хорову музику та на слух відрізняти звучання й типи хорових колективів, голоси виконавців, розвивати вміння висловлювати власні музичні враження від прослуханих хорових творів, розвивати вміння знаходити спільні риси між сольними та хоровими творами. **Виховувати** інтерес до слухання хорової музики українських класиків та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, введення в тему.

Основні поняття для засвоєння: характерні ознаки жанрів хорової музики, історія розвитку хорової музики, поняття «хорова музика», різновиди хорових колективів, історія розвитку хорового жанру в Україні, видатні хорові колективи.

Хід уроку:

1. **Організаційний момент. Музичне привітання.**
2. **Актуалізація опорних знань.** Що називають хоровою музикою?

Хорова музика — музичні твори, призначені для хорового виконання.

Хоровий спів буває одноголосний та багатоголосний, з музичним супроводом або без нього (а капела). Це наймасовіший вид музичного мистецтва. Хоровий колектив може нараховувати від 12 до кількох сот осіб. В хорі звучать голоси різні за висотою і тембром.

Робота з кросвордом

Пригадайте, які співочі голоси вам відомі. Розгадайте кросворд.

1. Високий чоловічий голос
2. Найнижчий жіночий голос
3. Високий жіночий голос
4. Низький чоловічий голос.
5. Середній чоловічий голос.

Пригадайте, які види хорів розрізняють. (Жіночий, чоловічий, мішаний, дитячий, хор хлопчиків).

3. **Мотивація навчальної діяльності. КОЖЕН РІЗНОВИД МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА МАЄ СВОЮ ЦІКАВУ ІСТОРІЮ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ. СЬОГОДНІ ЗАВІТАЄМО В ГОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНИХ МУЗИКАНТІВ.**
4. **Вивчення нового матеріалу.**

Бесіда з учнями про історію розвитку хорової музики.

Як розвивалося хорове мистецтво в Україні та які видатні імена пов'язані з ним? На українських землях хоровий спів відомий з часів Київської Русі, де хорові колективи існували в монастирях і при княжих дворах. В XI столітті хорового співу навчали в жіночій монастирській школі у Києві. На

сході країни хорова музика була тісно пов'язана з церквою. Пісні виконували без супроводу музичних інструментів, тому тривалий час музика для хору залишалася **a cappella**.

Наприкінці XVI століття в Україні виник новий тип церковного співу — багатоголосний ансамблевий (хоровий) **партесний** спів. Хорові колективи були організовані церковними братствами; кращі з них — у Києві, Львові, Луцьку. Особливо відзначався хор Києво-Могилянської академії чисельністю понад 300 осіб.

Основним жанром професійної музики того часу став одночастинний **партесний концерт**. Кількість голосів варіювалася від простого три-чотириголосся до восьми-дванадцятиголосся. Серед найвидатніших композиторів партесної музики в Україні — Микола Дилецький, Симеон Пекалицький, Іван Домарацький, Герман Левицький. У той час в західноєвропейській музиці подібним до партесного концерту став *concerto grosso*.

Пізніше, у другій половині XVIII століття з'являється новий жанр духовного хорового циклічного концерту і нові імена композиторів: Максим Березовський, Дмитро Бортнянський та Артем Ведель, які затвердили чотириголосний спів.

(Демонстрація портретів: А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Березовського.)

Розвиток світської хорової музики в Україні почався в першій половині XIX століття. Величезним внеском у неї стала творчість **Миколи Лисенка** — автора хорово-оркестрових кантат та хорових обробок народних пісень.

Після Лисенка визначними творцями хорової музики були: Микола Леонтович, Кирило Стеценко, Олександр Кошиць, Станіслав Людкевич, Пилип Козицький та ін.

(Демонстрація портретів: С. Людкевича, М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Стеценка, ,)

Музичне сприймання.

Українська народна пісня «Дударик» (обр. М. Леонтовича) у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Вірьовки <https://youtu.be/87TEfJ6yGxo> ; «Тихо над річкою» (слова С. Черкасенка, музика П. Батюка) у виконанні Львівської державної хорової капели «Дударик» <https://youtu.be/BP5OgMye5qs> .

Аналіз музичних творів.

1. Розкажіть про ваші враження від прослуханих творів.
2. До якого жанру належать ці твори?
3. Порівняйте виконання пісні літературного походження та української народної пісні. Що є спільним, а що відмінним у їхньому звучанні?
4. Охарактеризуйте тембри голосів виконавців кожного твору.
5. Визначте характер мелодії та опишіть засоби музичної виразності обох творів.

Відомості про виконавців романсів.

Національний заслужений академічний народний хор України ім. Г. Вірьовки

Відомий український колектив, заснований 1943 року. Організатором і першим керівником був Григорій Гурійович Вірьовка, ім'я якого колектив носить із 1965 року.

До складу хору увійшли 134 виконавці: 84 хористи, 34 артисти оркестру, 16 артистів балету.

У хорі сформувався спосіб відкритої співочої манери, яка відповідає народній. Пісні на слова Т. Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий», «Думи мої», «Заповіт» давно стали візитною картою колективу.

У 1965 р. хор очолив Анатолій Авдієвський, за якого були створені блискучі програми українських народних пісень (понад 500), а також колядок і щедрівок. У колективі існує творча лабораторія з автентичного виконання народної пісні. Це фольклорна група, яка систематично записує і розшифровує народні пісні, організовує серії самостійних концертів.

Національна заслужена академічна капела України «Думка»

Створена у 1919 році в Києві. Від 1920 і до 1997 року була відома як Державна українська мандрівна капела (від початкових літер і походить назва «Думка»), Цей колектив заклав основи професійного хорового виконавства і став взірцем акапельного співу в Україні.

Капела має славетну історію — в різні часи тут працювали найвидатніші українські хорові диригенти: Н. Городовенко, М. Вериківський, О. Сорока, Пі Муравський, М. Кречко та інші. З 1984 року «Думку» очолює народний артист України, член-кореспондент Академії мистецтв України, голова хорового товариства України ім. М. Леонтовича, професор Євген Савчук.

У репертуарі капели — майже всі світові шедеври для хору з оркестром: «Missa solemnis» та симфонія №9 Л. ван Бетховена, «Реквієм» Дж. Верді, ораторія «Пори року» Й. Гайдна, «Реквієм» А. Шнітке і «Credo» К. Пендерецького та ряд концертів а cappella.

«Думка» — це високопрофесійний хор, найскладніші сучасні твори вона виконує з дивовижною легкістю.

Музичний словничок

Народний хор — колектив виконавців, який виконує народні пісні в автентичній манері.

Академічний хор — колектив виконавців, який виконує хорові твори в академічній (класичній) манері співу.

Естрадний хор (шоу-хор) — колектив виконавців, який поєднує у своїх виступах хоровий спів і хореографію, інколи в контексті певного сюжету.

Виконання творчого завдання до слухання музики.

Уважно розгляньте ілюстрації. Визначте, де зображено народний, де — академічний, а де — естрадний хоровий колектив.

Розспівування. Поспівка. Вправи для розвитку музичного слуху та голосу

<https://www.youtube.com/watch?v=MksnqLiqAPc> .

Розучування пісні <https://youtu.be/1HCLi3qV3us>.

«Веселкова пісня» (слова О. Кононенка, музика О.Жилінського). Ознайомлення з піснею та її змістом, розучування мелодії першого куплету та приспіву

5. Підсумок уроку

Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.

- Пригадайте історію становлення хорового співу.
- Що ви знаєте про розвиток хорового співу в Україні?
- Дайте визначення манерам хорового співу.
- Назвіть авторів та виконавців творів, які ми слухали.
- Чим, на вашу думку, хоровий спів відрізняється від сольного та ансамблевого?

6. Домашнє завдання. Вивчити «Веселкову пісню» О.Жилінського та дати відповіді на 5 тестових запитань нижче (письмово в зошиті). Роботу сфотографуйте та надішліть на платформу HUMAN або на електронну адресу вчителя ndubacinskaa1@gmail.com .

ЗАПИТАННЯ №1

на встановлення відповідності

Балів: 25%

Встановіть відповідність понять та визначень

Поняття	Визначення
1 Академічний хор	А колектив виконавців, який виконує народні пісні в автентичній манері
2 Народний хор	Б колектив виконавців, який поєднує в своїх виступах хоровий спів і хореографію, інколи в контексті певного сюжету
3 Естрадний хор	В колектив виконавців, який виконує хорові твори в академічній (класичній) манері співу

ЗАПИТАННЯ №2 з однією правильною відповіддю

Що означає поняття a cappella?

- ☐ спів з музичним супроводом
  - ☐ спів без музичного супроводу
  - ☐ інструментальне виконання з підспіванням
  - ☐ спів з підтанцюванням
-

ЗАПИТАННЯ №3 з однією правильною відповіддю

Балів

Цій манері характерний специфічний характер співочого звуку, імпровізаційність, варіаційність, наявність підголосків у хорі, використання натурального регістрового звучання голосів.

- ☐ Академічна
  - ☐ Естрадна
  - ☐ Народна
-

ЗАПИТАННЯ №4 з однією правильною відповіддю

Балів

Національний заслужений академічний народний хор України носить ім'я ....

- ☐ Д. Бортнянського
  - ☐ М. Лисенка
  - ☐ Г. Верьовки
  - ☐ М. Леонтовича
-

ЗАПИТАННЯ №5 з однією правильною відповіддю

Балів: 89

У другій половині XVIII століття з'являється новий жанр духовного хорового циклічного концерту і нові імена композиторів, які затвердили чотириголосний спів

- ☐ М. Дилецький, І. Домарацький, Г. Левицький
  - ☐ А. Ведель, М. Березовський, Д. Бортнянський
  - ☐ К. Стеценко, С. Людкевич, М. Леонтович
-